

Baltijas mediju ombudi diskutē par kara atspoguļojumu

Publicēts: 28.03.2022.

Ģeogrāfiskais tuvums un vēsturiskā pieredze maina to, kā reaģējam uz Krievijas iebrukumu Ukrainā un skatījumu uz to, cik neitrāli mediji ziņo par Ukrainā notiekošo kara darbību. Tomēr tas neatceļ sabiedriskā medija uzdevumu atspoguļot visu iesaistīto pušu viedokļus. Tas ir viens no būtiskākajiem secinājumiem, ar kuru pagājušajā nedēļā noslēdzās Baltijas mediju ombudu, sabiedrisko mediju organizāciju vadītāju, šo mediju galveno redaktoru un citu atbildīgo darbinieku diskusija ar bijušo BBC Ārzmju ziņu vadītāju Endrju Roju (Andrew Roy).

Diskusiju rīkoja Eiropas Raidorganizāciju apvienības (European Broadcasting Union, EBU) Centrālās un Austrumeiropas dalībvalstu attiecību vadītāja Radka Betčeva (Radka Betcheva), reaģējot uz Baltijas valstu vizītes laikā marta sākumā dzirdēto par profesionālajiem izaicinājumiem un redakcionālajām dilemmām, ar kurām sastopas sabiedriskie mediji Latvijā, Lietuvā un Igaunijā. Endrju Rojs, kura pārziņā ir bijusi informēšana par militāriem konfliktiem Āfrikā, Vidējos Austrumos, tai skaitā, Irākā un Sīrijā, un Āzijā, dalījās BBC pieredzē par to, kā profesionāli vēstīt par tik sarežģītu tēmu kā karš. Diskusijas laikā tika apspriesti tādi jautājumi kā žurnālistu un informācijas avotu drošība, objektivitātes saglabāšana, dezinformācija un kā nekļūt par vienu no tās izplatītājiem, ētiska vizuālā komunikācija no kara zonas un patriotisms ziņās.

Piedāvājam dažas no diskusijas tēzēm, ko sarunas laikā izteica Endrju Rojs:

Lai nekļūtu par vēl vienu informācijas avotu, kas izplata dezinformāciju, BBC vienmēr vadījusies no pozīcijas: labāk ziņosim vēlāk, nevis pasteigsimies un izplatīsim nepārbaudītu informāciju.

Medijiem ir jāstiprina savas datu pārbaudītāju jeb, tā saucamās, *fact-checking* komandas. Šādu lielu konfliktu laikā ir jābūt elastīgiem un jāpārorganizē redakcijas komanda, jāpiesaista labākie no labākajiem, kas spēj ātri un efektīvi strādāt ar informāciju, monitorēt un analizēt lielu lietotāju radītā satura apjomu, analizēt situāciju uz vietas karstajos punktos un ziņot par to korespondentu komandai.

Lai mediji sniegtu objektīvu informāciju, ir jāatspoguļo abu pušu viedoklis. Sīrijas konflikta laikā BBC, piemēram, intervēja arī Sīrijas prezidentu Bašāru al Asadu. Mums ir jādzird, kas notiek otrā pusē, nevis radām iespaidu, ka tur ir klusums, - diskusijā teica E. Rojs. Ja auditorija nav dzirdējusi, ko saka otra puse, kā tā spēs objektīvi spriest par to, ja otras puses retorika kādā brīdī mainīsies vienā vai otrā virzienā. E.Rojs arī uzsvēra, kamēr esat kritiski gan pret vienas, gan otras puses teikto, viss ir labi. Galvenais medijam nekļūt par nekritisku kādas puses viedokļa ruporu.

BBC ir izstrādātas vadlīnijas par to, kā vizuāli ir vēlams atspoguļot kara notikumus un cietušos. Raidsabiedrībai ir viens likums: tā nekad nedemonstrē nāves iestāšanās brīdi, taču mirušu cilvēku ķermeņus gan BBC atļauts rādīt, jo dažkārt tikai ļoti nepatīkamu kadru atspoguļojums cilvēkiem ļauj apzināties kara vai kādas iesaistītās puses nežēlību un patieso militārās darbības nopietnību. E. Rojs gan arī uzsvēra, ka tās ir vadlīnijas un ka tās diezgan regulāri tiek pārkāptas. Taču tas notiek tikai pēc visu medija līmeņu redakcionālajām diskusijām, jo galvenais vienmēr ir saprast, vai sabiedrības interesēs ir to redzēt.

Latvijas sabiedrisko elektronisko plašsaziņas līdzekļu tiesībsardze Anda Rožukalne diskusijā iniciēja domu un pieredzes apmaiņu par diviem jautājumiem – komentāru slēgšanu sabiedriskajos medijos, ņemot vērā, ka, piemēram, lielākais tiešsaistes ziņu portāls Delfi.lv jau konflikta sākumā pieņēma šādu lēmumu, un Ukrainas simbolikas (karoga krāsas, lentišu piespraužu utt.) izmantojumu studiju noformējumā.

Attiecībā par komentāru slēgšanu, E.Rojs norādīja, ka BBC arī savā praksē regulāri ir lēmis par komentēšanas ierobežošanu. Mēs moderējam komentārus, redzam, kas notiek, slēdzam piekļuvi vienlaikus skaidrojam, kāpēc to darām, ierasto kārtību skaidroja E. Rojs. Igaunijas sabiedriskā medija ētikas tiesībsargs Tarmu Tameriks (Tarmu Tammerik) skaidroja, ka mūsu ziemeļu kaimiņi

sabiedriskajos medijos atteikušos no komentāriem jau pirms gada. Ir secināts, ka komentāru moderēšana patērē pārāk daudz resursu, bet to pievienotā vērtība ir ļoti maza, jo daļa komentāru neatbilstoši izmanto atklātas diskusijas iespējas. Komentēšanai ir palikušas sociālo mediju platformas, piemēram, Facebook.

No spēcīga, nepārtraukta Ukrainas simbolikas izmantojuma E. Rojs gan ieteica izvairīties. Viņaprāt pieņemami būtu, ka studijas ekrāni iekrāsojas Ukrainas karoga krāsās, kad tiek vēstīts par Ukrainas notikumiem, bet nav pamata atstāt šādu studijas noformējumu brīdī, kad tiek ziņots par citiem tematiem. Piemēram, BBC raidieraksts [UkraineCast](#) savā noformējumā izmanto abu konfliktā iesaistīto pušu vizuālo simboliku. BBC praksē darbinieki nenēsā pie apģērba arī kādas konfliktā iesaistītās puses karoga lentītes.

“Lai sagatavotos darbam kara un bruņotu konfliktu teritorijās, atspoguļotu bojā gājušos un ievainotus cilvēkus, noderīgs likās bijušā BBC darbinieka ieteikums žurnālistiem zināt un ievērot vietējās kultūras īpatnības”, saka Latvijas sabiedrisko mediju tiesībsardze Anda Rožukalne.

<https://www.seplp.lv/lv/baltijas-mediju-ombudi-diskute-par-kara-atspogulojumu>